

A RENDŐR TISZTHELYETTES KÉPZÉS OKTATÁS-MÓDSZERTANI FEJLESZTÉSI LEHETŐSÉGEI

*„Mondd el és elfelejtem;
mutasd meg és megjegyzem;
engedd, hogy csináljam és
megértem.”
Konfuciusz (i.e. 551-479)*

1. Bevezetés

A rendőr tiszthelyettes képzés hazai történetének áttekintése – 1946-tól napjainkig – rávilágít arra, hogy az elmúlt 75 évben mind az iskola típusokban, mind az oktatás időtartama vonatkozásában nem alakult ki egy egységes, egyirányba mutató, felfelé ívelő rendszer. A túl sűrűn bekövetkezett változások nem az oktatás fejlődését, kiteljesülését támogatták, hanem az időközönként jelentkező nagymértékű fluktuációt kellett kezelnie. Formai állandóságot 1992-től tapasztalhatunk, amikor bevezetésre került az iskolai rendszerű képzés, amely során a képzés időtartama két év lett, illetve a bemeneteli követelmények között megjelent az érettségi követelménye, az egységes felvételi eljárás, a tanulói jogállás, valamint a kettős jogállás lehetősége¹. Továbbá az intézményi rendszer jelentette, amely szerint a képzést közoktatási (köznevelési) intézményben kellett lefolytatni. Még ebben az évben a budapesti tanintézetben elindult az első kétéves képzés. 1993-ban a rendőrképzés bekerült az Országos Képzési Jegyzékbe és államilag elismert szakma lett. Szintén még ebben az évben megalakult a Budapesti Rendőr Szakközépiskola és a Miskolci Rendőr Szakközépiskola, majd 1996-ban a Csongrádi Rendőr Szakközépiskola és a Szegedi Rendőr Szakközépiskola.

Mind a négy rendőr szakközépiskola a közoktatási törvény alapján került létrehozásra. 1999-ben ismét átalakult az intézményi rendszer, mert a négy rendőr szakközépiskolából és a három határőr – adyligeti, körmenyi, soproni – iskolából, ahol határőrképzés folyt, egységesen rendészeti szakközépiskolák alakultak, és valamennyi integrálódott a Belügyminisztérium szervezetébe háttérintézményként. Mind a hét rendészeti szakközépiskolának lehetősége nyílt rendőr és határrendész képzésre. A rendészeti szakközépiskolában az iskolai rendszerű képzések mellett megjelentek az iskolarendszeren kívüli képzések, azok részére, akik hivatásos állományban voltak kinevezve, de nem rendelkeztek rendőr szakközépiskolai végzettséggel. A következő fordulópontra 2004 volt, amikor a hét rendészeti szakközépiskolából három – a budapesti, a csongrádi és a soproni – megszüntetésre került. Szintén nagymértékű átalakulást hozott, hogy 2016. szeptember 1-jétől a magyar szakképzési rendszer jelentős módosításokon ment

¹ A kettős jogállás azt jelentette, hogy a képzésben résztvevők az I. évben tanulói jogállásúak voltak és ösztöndíjat kaptak, majd a II. tanévtől hivatásos állományba kerültek próbaidős rendőr őrmesteri kinevezéssel és illetményben részesültek.

keresztül, amelynek következtében a rendészeti szakközépiskolák rendészeti szakgimnáziumokká alakultak át.

Napjainkat érintően újabb mérföldkőhöz értünk, mert a 2019. évben a szakképzés reformjaként megjelent Szakképzés 4.0, illetve a vonatkozó jogszabályok alapján 2020. július 1-jétől a négy rendészeti szakgimnáziumból kettő – a körmendi és a miskolci – technikummá alakult át, Körmendi Rendvédelmi Technikum és Miskolci Rendvédelmi Technikum néven². A jövőben ebben a kettő tanintézetben folytatható kétéves rendőr tiszthelyettes képzés. A másik kettő rendészeti szakgimnázium – az adyligeti és a szegedi – megszüntetésre került és integrálódott a Rendőrségi Oktatási és Kiképző Központba. 1992-től napjainkig is jól érzékelhető az állandóság hiánya, amely alapja annak, hogy a tanintézetekben magas színvonalú oktatás folyjon. Az is megállapítható, hogy 1992-től ugyan kétéves lett a képzés, de nem volt szinte két azonos évfolyam, mert nagyon gyakran kellett módosítani a képzési programokon. A sűrű változtatás szintén nem segítette a képzés tapasztalati úton történő fejlesztését. Többször előfordult, hogy a tanintézeti képzés hátrányára a tanulók több időt töltöttek a területi rendőri szerveknél szakmai gyakorlatokon, mint amennyit a képzési programok előírtak. Ebből adódóan az előre betervezett tanintézeti elméleti és gyakorlati képzésre, a szükséges kompetenciák – ismeretek átadására, illetve jártasságok és készségek – fejlesztésére nem jutott elég idő. Az elméleti ismeretek megtartásra kerültek, de a gyakorlati foglalkozások jelentős része elmaradt azzal, hogy a szakmai gyakorlat azokat kiváltja. Külön ki kell emelnünk a rendőr tiszthelyettes képzésben résztvevő tanulók életkorát, amely nem azonos a hagyományos középiskolákban tanulókkal.

Tekintettel az érettségi bemeneteli követelményre, illetve a jogszabályi előírásra, amely szerint szolgálati viszony olyan személlyel létesíthető, aki a tizennyolcadik életévét betöltötte, és életkora a hivatásos szolgálat rá irányadó felső korhatáránál legalább tíz évvel kevesebb. Ez azt jelenti a jelenlegi szabályozás alapján, hogy az alsó korhatár a 18. életév, a felső pedig maximum 55. életév.³ A jelentkezők átlag életkora 18-22 év közé tehető. Jellemzően a jelentkezők az érettségit követően, közvetlenül az iskolapadból kerülnek be – eredményes felvételi eljárást követően – a tanintézetekbe.

2. Az oktatás-módszertan kiválasztásának szempontjai

Véleményem szerint a rendőr tiszthelyettes képzésben olyan készségfejlesztési oktatási módszerek kell kiválasztani, amelyek összhangban vannak az adott tanulói csoport összetételére, életkori sajátosságaikra, generációs sajátosságaikra, felkészültségükre, képességeikre, motiváltságukra. Az sem elhanyagolható, hogy – függetlenül az érettségi bemenettől – milyen előképzettséggel rendelkeznek. A helyes didaktikai módszer kiválasztása során figyelemmel kell lenni az oktatott ismeretek (jogi, szakmai) nyelvezetére, elméleti ismeretekre átadására, gyakorlati képzésre, és nem utolsósorban az elérni kívánt cél hatékony és eredményes megvalósítására. A rendőr tiszthelyettes képzés során az oktatásnak nem az ismeretek bemagolása a célja, hanem azok olyan mértékű elsajátítása a tanuló részéről, amely alapján képes felismerni, hogy mikor, mit és hogyan kell cselekednie a rendőri szolgálati feladatok ellátása során. Milyen intézkedést kell foganatosítania, alkalmazhat-e kényszerítő eszközt, ha igen melyiket, hogyan és mennyi ideig.

² A szakképzésről szóló 2019. évi LXXX. törvény

³ A rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati jogviszonyáról szóló 2015. évi XLII. törvény

A rendőr tiszthelyettes képzésben nagyon fontos szempont, hogy a tanulóknak a rendőri munkához szükséges ismereteket jártasság, illetve egyes tevékenységeket – a pl. kényszerítő eszközök használata, ruházat-, csomag- és jármű átvizsgálása, biztonsági alakzatok kialakítása stb. – készség szintjén kell elsajátítaniuk. A rendőrnek képesnek kell lennie fokozott stresszhelyzetben, nehéz, illetve változó körülmények között is kiegyensúlyozott intézkedést lefolytatni. Ez csak úgy lehetséges, ha az ismereteket megértik, begyakorolják és megfelelő módon tudják alkalmazni, illetve egyes cselekvéseket automatikusan tudnak működtetni.

3. Készségfejlesztési didaktikai módszerek

A rendőr tiszthelyettes képzésben nagyon fontos az ismeretek átadásán kívül a jártasságok kialakítása, illetve a készségek fejlesztése. A közterületen szolgálatot teljesítő egyenruhás közrendvédelmi állományoknak, járőröknek sok esetben a másodperc töredéke alatt kell reagálniuk egy eseményre, történésre, cselekményre, amikor nincs idejük végig gondolni, hogy milyen intézkedést kell fogantatosítaniuk, hanem automatikusan kell cselekedniük. Ebből a megfontolásból adódóan a képzés egyik kiemelt területe a készségek kialakítása és fejlesztése.

A szakirodalomban megfogalmazott készségfejlesztés közül Nánási Miklós⁴ („analizáló-szintetizáló”, „globális”, „blokk-sémás”) és Nagy Sándor⁵ („analizáló-szintetizáló”, „globális”, „transzferális”) elméletét vettem alapul, mert megítélésem szerint azok állnak a legközelebb a rendőri intézkedések gyakorlati munka során történő elsajátításához. Ezek azok a didaktikai módszerek, amelyek alkalmasak a rendőr tiszthelyettes képzésben az elméleti ismereteket és gyakorlati cselekvéseket ötvözésére és az ismeretek elmélyítésére, készségek fejlesztésére. A rendőr tiszthelyettes képzésben az Intézkedéstaktikai néven kialakított tantárgy oktatása során alkalmazott innovatív didaktikai módszerek az elmúlt több, mint 25 éves tapasztalatai bizonyították létjogosultságát, amelyet az is alá támaszt, hogy a szakmai vizsgáztatásnak is szerves része lett. A rendőri szervek elvárásai és a kor követelményei alapján a képzés gyakorlatorientáltságát erősíteni kell. Ez azt jelenti, hogy az oktatott ismeretek elmélet-gyakorlat arányát a gyakorlat irányába növelni kell. Több gyakorlati foglalkozást kell tartani, az elméleti ismeretek átadását más módon kell közvetíteni. Be kell vonni és teret kell biztosítani az „okos eszközök” alkalmazásának az oktatásban. A rendőri munkához szükséges kompetenciák – az ismeretek átadása, jártasságok, készségek – kialakítása során figyelemmel kell lenni, és alkalmazkodni kell a különböző, alapvetően az „Y” és „Z” generációkhoz tartozók sajátosságaihoz. A képzés korszerűsítéséhez meg kell nyerni, el kell tudni fogadtatni az oktatókkal a változások szükségességét. Racionális érvek felsorakoztatásával rá kell világítani a modernizálás előnyeire, illetve a saját fejlődésük lehetőségeire. Ez akkor tud eredményes lenni, ha a változásra nyitottak, kellő motiváltsággal és elhivatottsággal rendelkeznek.

A rendőr tiszthelyettes képzés megújítása elképzelhetetlen a fenntartó és a rendőri szervek támogatása nélkül. Kiemelten fontos, hogy a tanintézetek ne kullogjanak a szakma után, hanem élenjárjanak a szakma támogatása alapján az által, hogy rendelkeznek a legmodernebb eszközökkel, programokkal, technikákkal, technológiákkal. Továbbá a bevezetni kívánt változásokról – amint azok publikussá válnak – elsők között a tanintézetek

⁴ Nánási Miklós: *Pedagógia*. Tankönyvkiadó. Budapest, 1977. 299-302. o.

⁵ Nagy Sándor: *Az oktatás folyamata és módszerei*. Volos Bt. Budapest, 1993. 144. o.

is értesüljenek róla, a pilot programokba bevonásra kerüljenek. Ez elengedhetetlenül szükséges ahhoz, hogy a tanintézetek a velük szemben támasztott követelményeknek meg tudjanak felelni, illetve versenyképesek legyenek.

4. Az Intézkedéstaktika tantárgy módszertana

Az Intézkedéstaktika tantárgy kialakítása 1997 őszére nyúlik vissza, amikor azt a feladatot kaptam a Budapesti Rendőr Szakközépiskolában, hogy fejlesszek ki egy gyakorlatorientált, komplex tantárgyat, amely ötvözi a többi tantárgy ismereteit, illetve azokra épül rá. Kidolgoztam egy speciális módszertant, amely az analízáló oktatási modell mellett megvalósította az ismeretek szintetizálását⁶.

Analízáló-szintetizáló módszer közötti különbséget a hagyományos tantárgyak és az Intézkedéstaktika tantárgy közötti reláció jelenti:

- Az analízáló módszer alatt értem azt, amikor az egyes tantárgyak párhuzamosan, egymás mellett kerülnek oktatásra, nincs közöttük szoros összefüggés, nem épülnek egymásra (például: Közrendvédelmi ismeretek, Közlekedési ismeretek, Szabálysértési ismeretek, Jogi ismeretek, Szolgálati ismeretek, Csapatszolgálati ismeretek, Lőkiképzési ismeretek, Rendőri önvédelmi ismeretek, Informatikai ismeretek, Társadalom és kommunikációs ismeretek stb.). Persze itt is lehetnek bizonyos összefüggések, átfedések, akár csekély mértékben egymásra épültség is, de nem ez a fő jellemzőjük.
- A szintetizáló módszer azt jelenti, hogy az egyes hagyományos tantárgyak ismereteit ötvözzük, illetve az egyszerűtől a bonyolulton át az összetettig különböző életszerű, valóság-hű szituációkba helyezzük. Az analízáló oktatás ismereteire szigorú sorrendben és tudatosan épül rá az intézkedéstaktika. Pontosan definiálható azoknak az ismereteknek a köre és időbelisége, amelyek megtöltik az Intézkedéstaktika tantárgyat a szükséges tartalommal. Egy egyszerű példával szemlélítve ez azt jelenti, hogy akkor lehet a tanulókkal gyakoroltatni a szolgálati fellépés módját, vagyis azt, hogy hogyan kell egy rendőri intézkedést megkezdeni, ha azt már Közrendvédelmi ismeretek tanórán megtanulták. Ez a része a foglalkozásnak ismereteket alkalmazó, az a része pedig, hogy hogyan kell elhelyezkedni, hogyan kell a biztonságot kialakítani, mire kell figyelni stb., az egyes taktikai elemek, pedig új ismereteket alkalmazó. Miért? A Közrendvédelmi órán a jogi szabályozást tanulják meg a tanulók – napszagnak megfelelő köszönés, a polgár nemének, életkorának megfelelő megszólítás stb. –, a „mit” lehet intézkedni, míg az Intézkedéstaktikai foglalkozásokon a „hogyan” kell intézkedni, a végrehajtásnak a módjait, taktikáit, technikáit.

5. Az Intézkedéstaktikai tantárgy oktatásában alkalmazott innovatív didaktikai módszerek⁷

Az „analízáló-szintetizáló” módszer alkalmas arra, hogy egy intézkedést külön-külön mozzanatokra bontva oktassuk, majd az egyes cselekvéseket összefűzve

⁶ Krauzer Ernő: Intézkedéstaktika magatartástudományi háttere. Diplomamunka. Nemzeti Közszerződési Egyetem, Budapest, 2017. 13-14. o.

⁷ Krauzer Ernő: Intézkedéstaktika magatartástudományi háttere. Diplomamunka. Nemzeti Közszerződési Egyetem, Budapest, 2017. 14-16. o.

gyakoroltassuk, az egész intézkedést folyamatában. Ezt a módszert az oktatás első két félévében lehet alkalmazni, mert ezzel olyan alapokat tudunk lerakni, megszilárdítani, amelyekre a későbbiek során rá tudjuk építeni a bonyolultabb, összetettebb komplex intézkedések gyakorlati végrehajtását. Ilyenek lehetnek a segítségnyújtás, az igazoltatás, a ruházat, a csomag és a jármű átvizsgálása, a biztonság kialakítása, elhelyezkedések, események, személyek, tárgyak, állatok megközelítése stb.

A „blokk-sémás” módszer alkalmas arra, hogy a meglévő alapokat felhasználva, több ismeretet összevonva, kisebb, önálló egységeket oktassunk. Ezt nevezhetjük egy blokkos modellnek. Ilyenek lehetnek a szabálysértés elkövetésén tetten ért személlyel szemben alkalmazott figyelmeztetés, helyszíni bírság kiszabása, illetve feljelentéssel záruló intézkedések gyakoroltatása stb. A másik lehetőség a több blokkos modell, amikor az egyes blokkokat vonjuk össze. Ez állhat kettős vagy több blokkból is. Ilyen lehet például, amikor az intézkedés végrehajtásához kényszerítő eszközt kell alkalmazni. Ebben az esetben külön blokk az intézkedés, külön blokk a kényszerítő eszköz gyakoroltatása, majd komplexen a két blokk folyamatában.

Ezt a módszert második és harmadik félévben lehet alkalmazni. Persze rögtön hozzá teszem, hogy a módszerek alkalmazása nagyban függ attól, hogy az oktatott csoport milyen felkészültséggel, képességekkel, motivációval, akarattal rendelkezik, mennyire homogén a társaság. Ez a probléma az elméleti ismeretek oktatásánál kevésbé kerül előtérbe, amely véleményem szerint hiba, mert kellő elméleti alapok nélkül nem lenne szabad tovább lépni és hiányos alapokra ráépíteni a gyakorlati képzést.

A „globális” módszert az oktatás utolsó – negyedik – félévében célszerű alkalmazni, amikor komplex intézkedéseket gyakoroltatjuk, változó körülmények között. Ennél a módszernél megfigyelhetjük a tanulók problémamegoldó képességeit és kreatív gondolkodásait is. Azt is el kell mondani, visszacsatolva a blokk-sémás módszernél megfogalmazottakhoz, hogy nem minden csoportnál jutunk el ideig. Ezen úgy lehetne segíteni, ha azoknál a csoportoknál, ahol nehezebben lehet haladni, több tanóra állna rendelkezésre. Itt elgondolkodtató a tanintézetek szabad felhasználású tanórákkal való szabad gazdálkodása. Nem véletlenül használtam a szabad kifejezést, mert jelenleg központilag, az ilyen és ehhez hasonló sajátosságok, eltérések figyelemmel kísérése nélkül kell tervezni az órákat. A globális módszer alkalmazásakor nagyon sok és érdekes visszacsatolást kapunk a tanulókról.

Sok osztálynál alkalmaztam azt a módszert, hogy egy 30 fős osztályt felosztottam 5 részre, csoportra, és minden csoportnak meghatároztam, hogy milyen intézkedést kell bemutatniuk az osztály többi tanulója részére. Például az egyik kapta az elővezetés végrehajtását, a másik a rablás elkövetésén tetten ért személlyel, a harmadik a bolti tolvajjal, a negyedik a garázdaság elkövető személlyel, az ötödik a kóros elmeállapotú személlyel szembeni intézkedés lefolytatását. Ennél a módszernél a tanulóknak nem csak a meglévő ismereteikre volt szükségük, hanem a kreativitásukra és a csapatmunkában történő közreműködésükre is. Hiszen el kellett osztani a szerepeket, eldönteni, hogy az elkövető vagy elkövetők hogyan valósítják meg a jogsértést és milyen szinten (szabálysértés, bűncselekmény a kettős alakzatúak esetében), szükség lesz-e kényszerítő eszköz alkalmazására vagy sem stb. Nagyon sok és hasznos tapasztalatot szereztem a tanulók megoldásaiból, amelyből merítve tudtam továbblépni mind az oktatói állomány felkészítése, mind a tanulói állomány kiképzése terén.

6. Az Intézkedéstaktika tantárggyal szemben támasztott követelmények

A tantárgy kialakításával szemben az alábbiakban ismertetett követelmények kerültek megfogalmazásra, amelyeket alappilléreknek is tekinthetünk:

Az első és egyik legfontosabb, hogy a tanulók az Intézkedéstaktika foglalkozásokon szolgálati öltözetben és felszerelésben hajtják végre a feladatokat, folytatják le az intézkedéseket. Ez azért fontos, mert a Rendőri önvédelmi ismeretek tanórákon testnevelési öltözetben, tatamin sajátítják el az önvédelmi fogásokat, csukló- és karfeszítéseket, elvezető fogásokat, ütéseket, rúgásokat, illetve tanulják meg a kényszerítő eszközök – bilincs, rendőrbot stb. – használatát, alkalmazását. Ez így is van rendjén, mert az alapokat ideális körülmények között kell megtanulni, illetve készség szintjére emelni. Azonban az életben a rendőr nem tréningruhában, nyugodt környezetben, puha talajon, ideális körülmények között fog intézkedni. Ebből adódóan az előzőekben foglalt ismeretek, önvédelmi fogásokat úgy kell elsajátítaniuk, hogy azokat szolgálati öltözetben és változó körülmények között is magabiztosan és eredményesen alkalmazzni tudják.

A második fontos szempont, hogy a körülmények, eszközök is valóságűek legyenek. Vagyis, ha egy magánlakásban, kocsmában, közterületen, postán, közértben, plázába stb. kell intézkedni, akkor az adott helyszín, helyiség ezeket tükrözze vissza, ezekkel a paraméterekkel rendelkezzen, a szükséges kellékeket tartalmazza. Ugyanez vonatkozik az eszközökre is. Ha azt szeretnénk gyakoroltatni, hogy valakinél egy közbiztonságra különösen veszélyes eszköz van, olyan kés, amelynek szűrőhosszúsága meghaladja a 8 centimétert, akkor azt a személyt, akivel szemben a tanulónak intézkednie kell, ilyen eszközzel kell ellátni. Az oktatás egyik legfontosabb feladata, hogy a tanulót nem csak a hatályos jogszabályokra és a közjogi szervezetszabályozó eszközökre (utasítások, intézkedések, parancsok stb.) épülő ismeretekre kell felkészíteni, hanem többek között egyes eszközök megismerésére, illetve különböző szituációk, élethelyzetek, körülmények megfelelő lereagálására, valamint konfliktusok kezelésére, megnyugtató megoldására.

A harmadik fontos szempont a kommunikáció. A szituációkban a tanulónak – mint az életben, a szolgálatellátása során – lehetőségük van híradástechnikai eszköz (rádió, telefon stb.) útján kommunikálni, jelenteni, segítséget kérni az ügyelettől, amelynek szerepét a foglalkozást vezető tanár tölti be. Természetesen itt is hangsúlyozni kell, hogy a rádióforgalmazással kapcsolatos ismereteket a tanulóknak a Szolgálati ismeretek tanórákon kell elsajátítaniuk, az Intézkedéstaktika tanórákon pedig alkalmazniuk kell tudniuk. Az ügyeletes szerepét betöltő tanár – függetlenül, hogy látja a szituációt – kizárólag azokra reagál, amelyek a kommunikációban elhangzanak. Tehát, ha a tanuló egy igazoltatás során a lekérdezésnél, hogy elfogatóparancs hatálya alatt áll-e az intézkedés alá volt személy vagy sem, elnézi és más szünetési dátumot diktál be, akkor a tanár arra fog reagálni és közli, hogy a lekérdezett személy nem szerepel a nyilvántartásban. Ugyanakkor a szituációt történő elemzés és értékelés során, annak visszanevezését követően rávilágít arra, hogy tévesen kerültek bediktálásra az adatok, mert egyébként a szituáció úgy volt beállítva, hogy a személy ellen körözés lett kiadva. Egy ilyen helyzet az életben úgy valósulna meg, hogy a rendőr rossz adatot diktál be, majd a személy megy a maga útjára és soha nem fog kiderülni a tévedés, legalábbis kicsi a valószínűsége. Az oktatásba viszont egyből fel lehet rá hívni a figyelmet a körütekintés és pontosság fontosságára.

A negyedik fontos szempont a cselekvési kényszer. A tanulókat már a legegyszerűbb szituációk gyakoroltatásánál – mint például a szolgálati fellépés módja, felvilágosítás-adás, felvilágosítás kérése, segítségnyújtás – hozzá kell szokniuk, hogy a

megkezdett intézkedést önállóan be kell fejezniük. Nem várhatnak arra, hogy majd a foglalkozást vezető tanár kiségti őket, megoldja helyettük a feladatot. Az életben, a szolgálatellátása során sem lesz ez másképpen, nekik kell megoldaniuk a különböző szituációkat. Ez alól kivételt jelent, ha a tanulók által fogantatosított intézkedés az egészséget, testi épséget vagy a vagyonbiztonságot veszélyeztetné. Ekkor a foglalkozást vezető tanár megszakítja a szituációt, illetve akkor elképzelhető a beavatkozása még, ha annyira leblokkol a tanuló, hogy nem tudja folytatni a feladatot, nem tudja a megoldást és percekig „áll” a szituáció.

7. Gyakorlati képzés – szakmai gyakorlat viszonya

Külön ki kell térni arra, hogy sokan összetévesztik a gyakorlati képzést a szakmai gyakorlattal, amolyan szinonim fogalomként tesznek róla említést. Sok esetben az élet felülírja az iskolai rendszerű, tanintézeti képzés oktatási rendjét és a tanulók több időt töltenek a szolgálati helyeken, mint amit a képzési dokumentumok előírnak. Ez több szempontból probléma és aggályos. Sokan úgy ítélik meg, hogy a tanulóknak elég az elméleti ismereteket leoktatni a tanintézetekben és hozzá a gyakorlatot megszerzik a szolgálati helyeken. A szakmai gyakorlatokon a tanulóknak azokat az ismereteket kell átültetniük a gyakorlati munkába, amelyeket már előzetesen megtanultak és begyakoroltak az iskolákon. Nem véletlenül tematizált, szolgálati ágakra és feladatokra van felosztva a szakmai gyakorlat teljesítése. A gyakorlati foglalkozásokon tét nélkül lehet gyakoroltatni a tanulókat, hibát javítani, rávilágítani a hiányosságokra, elemezni és értékelni.

8. Oktatás-módszertani fejlesztés

A rendőr tiszthelyettes képzés tanítási-tanulási folyamatainak modernizálása, az ismeretek átadása, elsajátítása és bevésése, jártasságok és készségek kialakítása, a képzés gyakorlatorientáltabbá tétele alapvetően az oktatás-módszertan fejlesztésével érhető el. A hatékony oktatási módszerek kiválasztásának szempontjait a rendőr tiszthelyettes képzésben az alábbi tényezők befolyásolják:

TEVÉKENYSÉG TÉNYEZŐI	TANULÓK JELLEMZŐI
Adott oktatási cél	A tanulócsoport életkora (Y, Z generációk)
Oktatási tartalom jellege, bonyolultsága	A tanulók fejlesztése (korlátai)
Oktatási folyamat meghatározott fázisa	A tanulók előzetes ismeretei (különböző)
Módszerek alkalmazhatósága	A tanulócsoport sajátosságai (motiváltság)
Oktatás szervezési formája	A tanulók csoportok összetétele (heterogén)
Oktatás helyszínei	A tanulók elhivatottsága (változó)
OKTATÓI ATTITÜD	FELTÉTELEK MEGLÉTE
Oktatók felkészültsége	Megfelelő szakemberek rendelkezésre állása
Oktatók elhivatottsága	Szituációs helyszínek, videótechnika
Oktatók motiváltsága	Speciális tantermek, szakkabinetek
Oktatók fejlődési igénye	Szemléltető, gyakorló, rendszeresített eszközök
Oktatók képességei	Védőfelszerelések rendelkezésre állása
Oktatók közötti kohézió	Oktatásigazgatási dokumentumok

Az intézkedéstaktika tantárgy oktatása hatékonyan segíti a különböző ismeretek szintetizálásával, azok bevéését, elmélyítését. Véleményem szerint nem elég „csak” bemagolni az elméleti ismereteket, például a lopás törvényi tényállását, ha azt a gyakorlatban a rendőr nem ismeri fel. Ugyan ez igaz arra is, hogy hiába tanul meg egy gyakorlati fogást, például a bilincselést, ha azt egy szituációban már nem tudja alkalmazni.

Lássuk, mire alapozom az előzőekben állítottakat. A tanulók Közrendvédelmi órán megtanulták a ruházatátvizsgálás jogi szabályozását, Rendőri önvédelmi órán pedig többször elgyakorolták. Azt gondolhatnánk, hogy ezt az ismeretet a tanulók megfelelően tudják alkalmazni, mert mind az elméleti, mind a gyakorlati oktatása megtörtént. Az egyik Intézkedéstaktikai foglalkozáson ezeket az ismereteket ismételtük át, illetve gyakorolták a tanulók egymáson úgy, hogy nem tudták milyen eszközök, és hogy hova vannak elrejtve. Ezt megelőzte egy oktató film megnézése, amely az úgynevezett hidegfegyverekre (különböző szűrő- és vágóeszközökre) és azok elrejtésének módjaira hívta fel a figyelmet. A tanulók a gyakorlás során minden eszközt megtaláltak, szabályosan, az előírásoknak

megfelelően hajtották végre a feladatot. Ezt követte egy 15 perces szünet, majd egyszerű kis szituációk végrehajtása. A tanulók ezekben a szituációkban a ruházat átvizsgálását már nem hajtották végre ugyanolyan precízen, mint a szünet előtt. Több eszközt nem találtak meg. A figyelmüket elvonta az szituáció megoldása és a részletekre már nem ügyeltek kellőképpen. Az intézkedés elemző-értékelő résznél döbbenetesen nézték a saját hibáikat. Ezek azok a tapasztalások, amelyeket még magyarázni sem kellett a tanulóknak és vélhetően egy életre megtanulták.

9. Valódi moduláris képzés

A rendőr tiszthelyettes képzés jelenlegi tantárgy struktúrájában szereplő tantárgyakat három csoportba sorolhatjuk be. Az elsőbe azokat, amelyek jellegükből, illetve szakmai tartalmukból adódóan nem sorolhatók be más ismeretekkel közösen modulokba, továbbra is külön kell oktatni. Ezek a tantárgyak az úgynevezett alapozó tantárgyak, amelyek ismereteire lehet ráépíteni a szakmai modulokat. A második csoportba azok a tantárgyak kerülhetnek, amelyek szakmai tartalmukból adódóan nem illeszkednek más tantárgyhoz, ezért önállóan kell oktatni, gyakorlatilag a többi tantárggyal párhuzamosan. A harmadik csoportba tartoznak a szakmai modulok és almodulok, amelyek már nem tantárgyakat, hanem a rendőri szolgálat ellátás egyes tevékenységei ellátásához, illetve a rendőri intézkedések lefolytatásához szükséges ismereteket tartalmazzák.

10. A rendőr tiszthelyettes képzés korszerűsítésének irányai, feltételei

A rendőr tiszthelyettes képzés korszerűsítésének lehetősége több irányból közelíthető meg, amelyek a következők:

Egyik, hogy a tanintézet az oktatáshoz milyen eszközökkel van ellátva. Akkor valósulhat meg modern oktatás, ha a tanintézetek rendelkeznek a legújabb oktatástechnikai eszközökkel, kellő számú rendszeresített szolgálati eszközökkel, szolgálati gépkocsikkal, gyakorló eszközökkel, szemléltető eszközökkel, védőfelszereléssel, az informatikai programok oktatási verziójával, tantermekkel, szituációs helyszínekkel, videotechnikával stb.

A másik, hogy a rendelkezésre álló eszközök – különösen a digitális fejlődésből adódóan – milyen mértékben kerülnek bevonásra az oktatásba. Ma már minden tanuló rendelkezik „okos” telefonnal, esetleg táblagéppel, lappal. A tanintézetek rendelkeznek-e ilyen eszközökkel, amelyeket a tanulók beiratkozásukkor személyi felszerelésként megkapnak. Ezeket az eszközöket be lehet vonni a képzésbe. Meg lehet határozni olyan feladatokat, amelyeket a tanulók az „okos eszközükkel”, annak segítségével hajtának végre. Az „okos eszközök” jelentősen hozzá tudnak járulni ahhoz, hogy az ismeretek egy részét nem kell az oktatóknak átadnia, hanem feladhatja, és így jóval több idő jut az ismeretek magyarázatára, gyakorlatba történő átültetésébe, illetve alkalmazására. A korszerűsítés egyben az oktatás színvonalát növeli, amely a képzés értékét, megítélését növeli. A pályakezdő fiatalok számára vonzerőt is jelenthet.

A harmadik, hogy az oktatói állomány alkalmas-e, képese-e és rendelkezik-e kellő motivációval az új didaktikai módszerek alkalmazására, a képzés megújítására. Tanári továbbképzés és önképzés során fejleszthetők-e azok a kompetenciák, amelyek szükségesek az új oktatási-módszertan szerinti ismeretek átadására. Képesek-e, illetve partnerek-e abban, hogy más oktatókkal közösen tartsanak foglalkozásokat. Megfelelő kooperációs

kompetenciákkal rendelkeznek-e. Képesek-e kimozdulni a komfort zónájukból. Elfogadják-e a változás szükségességét, látják-e benne az oktatás fejlődésének lehetőségét.

11. Összefoglalás

Az előzőekben foglaltak rávilágítanak arra, hogy sok szempontból időszerű a rendőr tiszthelyettes képzés megreformálása. Az Intézkedéstaktika tantárgynál bevezetett és a Rendőri intézkedések című tantárgyban megtestesült, állandósult, illetve bevált innovatív didaktikai módszereket kell kiterjeszteni a teljes rendőr tiszthelyettes képzésre, szinte valamennyi ismeret átadása tekintetében. Közelíteni kell a tanintézetek és a rendőri szervek egymás irányába megfogalmazott elvárásokat, amelyek elsősorban a tanulók professzionális felkészítését kell, hogy szolgálják. Fontos, hogy a képzésben résztvevő tanulók ne elszenvedő alanyai legyenek a tanítási-tanulói folyamatoknak, hanem nyertesei. A nevelő-oktató munkában a tanulók legyenek fókuszban, értük legyen a képzés. A rendőr tiszthelyettes képzés fejlesztésével, az ismereteket hatékonyabb átadásával, illetve elsajátításával a rendőri intézkedések eredményesebbek, szakszerűbbek lehetnek, amelynek igazi győztese a lakosság lehet. Abban az esetben, ha a társadalom tagjai – mind a hazai, és a mind a hazánkba látóható külföldi állampolgárok – elégedettek lesznek a rendőrség munkájával, akkor a rendőrség image erősödni fog, amelynek eredménye az erkölcsi megítélésben, illetve az utánpótlás terén kamatozhat.